

Ohked-okasteel.

G. Kajak.

Tartus, 1903.

Trükitud L. M. Franzdorfi raamatukaupluse kuluaga.

E 40462

Ohked-
  okasteel.

G. Rajak.

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

1-00-040

Tarvas.

Trükitud L. M. Franzdorf'i raamatukaupluse tuluga.

1903.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 18 апрѣля 1903 г.

ПЕЧАТАНО ВЪ ТИПОГРАФИИ Р. ПЕДЕРА ВЪ НАРВѢ.

Sissejuhatuseks.

Keda saatus hellalt kätel kandis,
Kellel õnnepäike silis pead,
Kes siin ilmas ainult lõbu tundis —
Ehk ei meeldi sellele mu read?...

Aga see, kes rändas rasket rada,
Kelle jalgu okkad haawanud;
Wõtku kurba kannelt kõlistada —
Ja ta waim saab nagu trööstitud...

Ma ei tahtnud täna lõbu luua —
Ei, ma näitan elu okasteed...
Ilm ei taha tõsist tröösti tuua, —
Haawawad on tema hiilgused!...

Sest ka kostku kurwalt kandle kõlad,
Laulu wiisid walul weeregu,
Kuni tasa saawad walu wõlad.
Lootus kurba hinge trööstigu...

Waata wend ja kuula hella ôde,
Kuulge walu ohkeid; haledaid!
Lugege — siin seisab kibe tõde
Siit on leida okkaid, ohakaid...

Aga Sina armuline Isa
Kaitse komistamast kungas-teel!
Anna oma armule uut lisa
Siis kui araks läheb meie meel!...

1. Palwe wanal aastal.

Helde Iša! aastad lä'ewad
Mjamere sülesse. —
Möödas minewiku päewad —
Palwed, tõuske ülesse:
Rändaja käiku mis wankuw ja wiisa
Ise oh kinnita isade-Iša!
Išsand, Sind palume, halasta Sa,
Sinu arm, heldus — oh otjata ta...

Kui Sa juhid meie jammu
Halastaja abimees,
Ei siis raugeda wõi rammu
Käies hädaoru fees!
Surmawal raskusel, taewane Iša
Halasta, armu weel armule liisa — —
Peasta meid kurjast, kui otjas kõik nõuu
Droösti, kui tõuseb torm üle me' jõuu!

Helde Iša! aastad lä'ewad
Mjamere sülesse!
Möödas minewiku päewad, —
Palwed, tõuske ülesse! —
Kadugu aastad ja närtfigu ilu —
Katku muld hauda, kus wainne ja wilu —
Išsand, Sind palume, halasta Sa,
Sinu arm heldus, oh otjata ta!..

2. Uuel aastal.

Pagu wõhi wõõras, nõnda tõttab
Nasta uus, mu elumajasje.
„Tundmata“ mu ümbert finni wõtub,
„Ütleb: wiin sind uue ajasje.

Minewifu mõtted mind weel täitwad —
Weernud walust wäriſeb mu rind?
Praegu aga „wõõra“ käed näitwad:
„Käe kus tee, seal jaadan mina sind!“

Aralt waatan wõõrast ja uut rada,
Kus ta kaajas pean kõndima
Küsimusi kipub mitu jada —
„Kuida wiid — ja mida pakud ja?!“

Waiſes palwes panen kofku käsi:
„Zumal Sa mu õige abimees!
„Mita mind, et raskustes ei wäsi,
„Kui neid uuel aastal palju ees...“

3. Rahutu süda.

Mu süda nii rahuta, kurb on mu meel;
Kõik rõõmud on kadunud talwisel teel.
Ju lootused raugel, Mu leinawal laugel
On woolamas pijarad, — waiſige weel! —

Mu süda efs tröösti end; oled weel noor,
Efs jullegi löbu loo lindude koor?
Efs rohi ju tärka, Silm kewadet märka,
Efs jula ju ümbert ka jäätuse koor?..

Oh hingefe, kannata, ole weel wait,
Kui pole ka tõusnud ju õnnelik päik'!
Sa ära weel sõitle, Waid lootuses mõitle —
Kord särab ju silmale suvine läik!...

4. Abielu.

Püha põli, mis ju annu seatud
Eedenis, kui Looja ilma lõi.
Ühendus — see jaagu pühaks peetud,
Õnnis ta ei muidu olla mõi!..
Üks neist kahest: kus ta õnnis pole,
On ta õnnetu, täis kurbtust, kole...

Õnne abielul, taewa andel
Lähem ühendus on taewaga.
Õnnetul see vastu salawandel.
Põrgu piin ju waraks waewaga! —
Kelle peal on raske ekfiwanne —
Sellest kaugel taewaline anne...

Kurb on näha ja ka üsna ime
Kuda rahwas paari lähewad!
Waewalt tunneb peigmees pruudi nime —
Zuba abielu rahwas nad...
Enam kardetakse teendrit mõttes
Kui on hirmu abielu mõttes!..

Wiibides kord waimu-walla rajas,
Seisin suure näitelawa ees.
Etendusji anti palju majas —

Palju kuuljaid leidus jaali sees.
Keelmata seal kõigil ette aste —
Mäng ja maja — kõige ilmalaste...

Waatus algas, — aralt astus neiu
Rahwa hulgast näitelawale.
Komistades kumberdas üks peiu
Ragu rööwik õie järele...
Neiu huultel mängis kurblik jume —
Mehe nägu kelmlik, trotsiw, tume..

Neiu mälestab üht läinud tundi —
Sügaw kahetsus ta jüdames!
Ei ta jõudnud ekki tuju jundi
Ära võita neiu kindluses!
Ohked huultel: olin noor ja rumal —
Ekkiisin, nüüd karistad mind Jumal! —

Mehikesel pole õiget aimdust.
Hellast õnnestawast tundmusest.
Uwalsdades alatumat laimdust
Piinab õrnameelset neiukest!
Neiu tahab, et ei naeru kanda
Ennast talle abitaasaks anda...

Neiuksesed, armu riigi õied
Hoidke endid ekkituse eest!
Enne kui teid usalduse kõied
Wangitsewad — püüdke tunda meest...
Õtjige kõik elu punktid läbi,
Kas toob ühendus kord auu wõi häbi.

Teine pilt — seal noormees platši asus,
Õrna tundeline, mõistlik, wäik.
Armastus tal neiu wastu kasus
Kus ei olnud kohaline paik!

Pruudil pole õrnast tundeist aimu —
Ta ei tunne peiu kõrget waimu!..

Jampsimine oli kiire, äge —
Truudust wandus joowastuses huul..
Aga effiwandel pole wäge —
Rahetjusi kuulub kurwal juul!
Ei nüüd teine mõista teise mõtteid,
Teine laimab teise ette wõtteid!..

Sarnast ühisust ei tohi kiita
Milles mitte üks ei tunne teist.
Laulatus ei wõi neid kokkuliita —
Hingelihius on kaugel neist..
Mis üks tahab, teine nii ei taha —
Mis mees tõstab, naene wiskab maha!..

Armastajad, hästi ette waadke,
Tundke teine teise hinge, meelt!
Lihne „jamps“ ja „joowitused“ jaadke
Ara ühisuse auusalt teelt!
Kahe hinge jüda, meel ja mõte
Olgu üks, siis maksab ette-wõte..

Jälle pilt — seal istub tore „piiga.“
Istmeks on tal raudne rahakast..
Seal on „liibitsejaid“ üleliiga,
Uusi asub juurde agarast..
Kõik nad jookswad „armu-lipu“ saatel —
„Piiga“ naerab halbil, trotswal waatel.

Kära juur ja tungimine walju;
„Piigat“ jumaldamas mitu meest..
Sofin kuuldu: kessee teab kui palju
Dieti sealt tuleb kasti seeft?
Kasti omanikust pole asja
Aga kast — jee kutsub tõesti kosja!..

„Viimaks, viimaks ometi siis nähti
Ühte nendest „piigal“ meeldimas...
Peiu joowil „dokumentid“ tehti
Enne kui end kokku laulatas...
Varsti peale pulma tõusis käre —
At a'as noore paari majast ära!..

Waadake, mis tehtaks' „armu“ fihil
Raha ahnus abielu seab...
Sõna „arm“ on narrus rahwa fihil,
Siiski neile abi andma peab...
Pärast pole enam teda waja
Kui fäes rikas naene, talumaja...

Ekki-ohwrid — jaage üks kord aru:
See on äraneeatud ekki tee!
Teadke, teie hinges mäsjaw maru
Rõhub teile ükskord filma wee...
Taewa and on teile mängufanniks —
Armu tarwitakse „noosi-anniks!“ —

Püüdkte jurelikud ilma waewas
Tõstist armu õnne maitseada.
Teie üle walwab helde taewas,
Tahab oma lapsi kaitseada.
Miks siis lastel, kel nii kallid anne,
Puudub tarwiline hoole kanne?

Taewast jaawad kaunid annid antud,
Kust ka armu, õnne jaetakse.
Sealt jaab kõikide eest muret kantud;
Sealt kõik toidetakse, kaetakse.
Si siis olegi muud muret waja
Kui et õnnelik ju elumaja. —

Ja see sünnib ainult selle läbi,
Kui sul armastaja abikaas..
Asjata ei ole sõna „abi“,
Kui faks hinge endid ühendas..
Abielus abi päewa töödel —
Abi raskeil kurvastuse yödel...

Waatus oli mulle pilkaw, wali..
Südan haawas rahwa rumalus! —
Dnn ja elu on neil ainult nali —
Zamps ja raha — nende jumalus..
Ühendus toob neile piina, walu —
Sinna jooksewad nad kiire jalu. —

Palju, palju paistab ilma elust
Kahetsuse silma pisaraid!
Kuuldub kangeist südamete walust —
Mitu tuhat õnnetumaks jaid! —
Arusaada, nõuab terast waatust
Siis on näha nende elu saatust...

Laul jaab pikaks — arwan küllalt juba
Endal wastalisi kogunud.
Rahwa õnnetus, see andis luba,
Nii siis olen jalmid tagunud..
Noortele weel hüüan lõpetuseks:
„Armsad, mõtke see laul õpetuseks“...

5. Hällist — hauale.

Laps õrn ja wäike, nõrk ta wäeti rammu —
Weel piirab waimu tume ämarik..
Päew päewalt kosub — juba astub jammu
Ja meeles mõlgub lähem minewik..

Silm paistab talle ilmasüüta, waga.
Last walwab wanemate waljum hool — —
Du furwastust, siis otsib laps neid taga
Ja kaebades on lõpp ka nutulool...

Ruid, kes wõib kütkestada ajaratast?
Häll' nihkub aega mööda laugele!
Ja ilmast jalalikust, uskmatast
Ju tekib pisar noore' laugele...

Rüü, imelik eks endist moodi ilmas
Riisama hiilga päike, paista kuu!
Ruid suur on muudatus nüüd mehe filmas —
„Rõik tühi hiilgus“ — awaldab ta suu!..

Ei ilmu õnne kusegilt ilmarajast,
Ei enam tröösti wanemate hool!
Mees mõtleb mõnda õndsast hälliajast,
Kui karmilt karistamas ilma kool...

Silm siiski ilmas mõnda hiilgust nägi,
Hing ilutjes ju õndsas lootuses — —
Seal haawas rinda õelam jalawägi —
Waim wäsis jälle tihjas ootuses..

Hing tüdind päewatööst — käes õhtu eha
Waim püüab üles rahu lauale..
Ju krepinajal wangub rauga keha — —
Tee hädaohtlik — hällist hauale!...

6. Eba tänu.

Maailm, kas tunned ebatänu,
Mis headust tasub kurjaga?
Kas igast kiritööst on jänu —
Kust woorus läinud kaduma!
Sest headuste alghallikas
Arm, puhtus on seal kustumas...

Ta tasub õrna armu wihal —
Head tegu maksab kurjasti.
Ja püha püüdeid kõigil lihal
Ta naerab, põlgab pahasti...
Tal headus, truudus tundmata —
Ei üksigi teda häbista...

Ta annab ära küla, linna
Ja isamaa, kust toidust sai!
Heategija võib hauda minna,
Kui tema wara talle jäi..
Ta püüab jeda selle eest,
Et peastnud teda häda jeeft..

Ta laimab ujuelu püüet
Mis talle õndsust kuulutas.
Ja wiikab koolitaja hüüet,
Kes õige teele juhatas...
Ta heidab tulde wiljapuu
Kust kosutust sõi tema juu!..

Oh wäriise ja inimene
Neid kiritöösid waadates!
Mis ebatänu! ihkamine
Ja püüded loowad rahwastes..
Kad paistwad kõige ilma jeeft —
Oh hoiä ebatänu eest! —

Sa ära laise eksitada
End ial kergemeelsusest!
Et saadud headust unustada
Wõid tänamatast jüdamest...
Pea meeles: sinu tänumeel,
End awab harjutuse teel...

Kõik jalauhkus jäta maha,
See wõlgneb ainult endale!
Ei suurus seda teada taha,
Et tänu tõuseks teistele! —
Sest põlga enda armastust,
Ses peitub jala kavalust!...

Ka edewusest tunne häbi,
Ta wiib sind effekti-teedele.
Siis arwad rumaluse läbi:
Kõik headus saagu minule!
Sest edewus nii ujub, teab,
Hea tegu enda ohwriks peab...

7. Wang.

Jälle raskub raske raudne wäraw.
Praegu kriiksatades finni waob..
Waht — ta waade walidusest järeaw,
Rasket raudset taba finni taob!..
Waadet kohkun'd külalise poole
Wistab wiimaks wildakalt. —
„Eija langes endisele loole“ —
Wõti keerleb kolawalt!...

Zälle paisunud on peidus pere —
Zälle keegi priiust kautas!
Zälle kostab koorist „jõber tere“,
„Mis jüü sul, mis süa kufutas?“
Hallist reast käib elaw sojin läbi:
„Zälle tuli meile mees!“
Kendel nagu tröösti leiaks häbi —
Zälle juba keegi sees!...

Waene mees — sind warjab wangimaja,
Wastuwõtmas wennad wiletsad!...
Kõrgem waim, kel wabadust nii waja
Miks sind wõimjad wallid warjavad?!
Kodanik, kes pärid maa ja taewa,
Kelle käes lõit walitsus;
Kes see julgeb sulle teha waewa,
Kelle wäes see wõimustus?!...

Hingeline, kas ju Jha andis
Siia sulle eluaseme,
Mille ehituseks kiwa kandis
Käsi eluhooneks endale?!...
Miks ja wabalt elada ei taha
Wajesteet ja kuningas?
Terwe loodusriigi jätad maha,
Mis sul heldus annetas!..

Miks ja tegid enesele maja
Mida warjamas nii kindel wall?
Kust ja teadsid, et sul jeda waja,
Et kord istuma pead luku all?!..
Jse seadsid riivid ukste ette,
Kaudjed restid afnale —
Wiisid wõtmed wangihoidja fätte,
Käsi sid kaits'ta kindlaste...

Wend, kui imelik su ette wõte —
Wangimaja — tegid wabale!...
Wõi ehk oli alguses su mõte
Metsaloomi püüda jellesse?!
Tahtsid kisk'jad sinna kinni wiia,
Keelda kurja loodusest?
Kuidas juhtusid nüüd ise jüa —
Wangi paika — wabadest?...

* * *

Kurwal waatel, hallis wangi kuues,
Istub waitses wangikambri mees.
Minewikku enda ette luues,
Tussub framplikult ta jüda sees...
Haljad ahelad — need tema jalul —
Koledasti kõlamas!
Kui ta häkilisel hinge walul
Tahtmatast end liigutas!...

Waim näeb waga wanemate maja,
Kõrwa kostab kallikeste hüüd...
„Oh, kas jeda oli mulle waja,
„Et ma nendest lahutatud nüüd!
„Ise tegin priitusele hana —
„Ise, mitte keegi muu!...
„Ise kõitsin külge külma raua
„Enele — õnnetu!...“

Waene wang — miks hüüad nõnda hilja,
Miks sa waremalt ei waadanud?!
Nüüd on lõikus, wõta foku wilja,
Mida enda käsi külwanud!..
Arm on puhta põllu kätte annud,
Headus teda harinud;
Seemnest, mis su käsi mulda kannud,
Sulle jaaki figinud...

Wilets wang, mis süü sind jaatis siia —
Miks sul filmis walupisarad?!..
Waba waim end laheb wangi wiia —
Wabad — wabalt priiust rööwiwad...
Kessee annud õigust otjustada,
Wenda wangi wedada?
Wang — sest wõid ju ise jutustada.
Zme asju ilmuta!

Wang ei wasta, rasked ohked aga
Kuulda maru mäsful hinge jeest!
Selle saladuse seina taga,
Peitub midagi maailma eest...
Kas ja ennast süüdlaseks ei pea,
Waihid kangekaelsuses; —
Wõi ehk süüd ei mälesta, ei tea,
Otsid jeda eneses?...

Wiimast wabandust wõid ainult anda
Süüdistuseks — iseendale.
Koh tule ei kesta ettekanda
See teeb seaduslike otjuse!..
Määrus sulle — eks ja aima, tea,
"Kümme aastat raskele sunnitööle".
Et ja wõtsid kassahoidja pea —
Surmasid kolm wenda ühel ööl...

Jälle kohitud — waade nõrk ja hale —
Zhu närtsub hinge piina all!
Küllalt sest. Mu jutt ei ole wale:
Andeks andjat pole langejal!..
Zse astusid ja üle käsust —
Töö peab palga pärima;
Keegi sind ei kaitse kätte-tasust,
Sest nüüd waihi — kannata! —

„Minu Jumal, igavene Jsa“,
„Anna ije armu, halasta!“
Wangi waim nii tõstab hädakija.
Wõimata on waejel waitida..
„Anna andeks armu-ija taewas,
„Ära põlga patust lašt!
„Ma ei jõudnud jelles ilma waewas
„Ennast hoida ekšimast!!

„Ütle Issand, kes ja heldus ije
„Ilma mulle eluhooneks löid,
„Minu Looja, miks ja tema jisse
„Kurjust headusega ühes töid?!..
„Miks on nii, kus headus ehiv maja
„Kurjus teda kaotab?
„Kuidas lašt, kel sinu kaitset waja
„Saatus surma waotab?!...

„Jse oled õed ja wennad annud,
„Jse laštšid leida ligemest.
„Jse oled käsus ette kannud:
„Armasta neid kõigešt südamešt!..
„Käštšid rõõmjatega rõõmustada.
„Tõutastid tröösti kurwale..
„Kes ja kaitjed kõigil elurada —
„Issand — ole abiks heldeste!...

„Kui ja Igavene ette teadšid:
„Waene põrm on ekšiw patune.
„Miks ja õelatešt mul jõpru šeadšid,
„Kes mind meelitanud kurjale!
„Miks ja andšid ara waimu mulle,
„Kindluseta südame, —
„Wasta Issand, wasta õnnetulle,
„Saada rahu hingele!..

„Ise tead, kuid noorepõlve ajas
„Vanemad mind waljult walwanud.
„Ise nägid, kuida joogimajas,
„Sõbrad kurja teele wedanud!..
„Sinu film ka rööwi-ööl mind nägi — —
„Miks ja siis ei keelanud,
„Kui mind paelustamas põrguwägi,
„Et ma poleks langenud!...

„Kui Sa lastsid valmistada wiina
„Joowastawa joogi rahwale;
„Nende jaoks, kes kandwad mure piina,
„Et waew waoks unustujesse...
„Miks ta juues jegas minu meele,
„Et ma jugugi ei tea,
„Kuidas rutasime rööwiteele
„Bõtsin kolmel wennal pea!...

„Minult aindus — wiist ei ole jüüdi
„Minu käed on puhtad were-tööst!
„Enda sõpradest mind wangiks müüdi —
„Siiski — kindlust pole hirmjast ööst!..
„Purjes täis“ — ja harjumata, rumal,
„Kannan teiste nuhtlust nüüd!
„Aga siiski — tänu sulle Jumal,
„Kui mul pole were jüüd!...

„Iffa tunnen hinges walu lisa,
„Mis ma ekshin S'ust kaugele!
„Halastaja, armuline Iisa,
„Ihm on jurnud halastujele!..
„Sõpradest ma tahtsin abi loota —
„Kadunud nad minust nüüd!
„Ihm neid püüab maits'wal fihwtiil joota —
„Išfand! Anna andeks jüüd!...” —

Hirmsat pilti pakub wangimaja.
Waata maailm, waatle teraselt!
Miks neid elanikka sinna waja,
Miks on priius wõetud wabadelt?!
Wastake, te' wangimaja wõjud,
Seletage, mis teil süüid?
Ega muidu walitjuse käjud
Waljult wangitseks teid nüüd?...

„Ei meil pole kellelgi just süüdi“
„Wangid trots'wal naerul hüüawad.
„Talumatsidest“ meid siia müüdi,
„Need meid põlgawad ja püüawad!...
„Kifastel, neil kõigel põld ja maja —
„Läbi ei saa omaga..
„Kus on meie oma, mis meil waja —
„Baewaga siis — warasta!...

„Kas on elu kerge -- katju läbi,
„Toida peret, taju maksusid...
„Häda ise häwitab ju häbi —
„Tööd ei leidnud — päewad kadusid!...
„Maene, lapsed, nõudwad katet, süüta,
„Igal pool on tühjus eel!
„Sest siis katju, kust saad „ülelüüta“
„Kui küll kõnnid keeldud teel!...”

Nõnda trööstiwad neid nende huuled,
Kellel wangimaja kodupais.
Seda kurtmist kõikidest ja huuled,
Wang on ikka ilmasüüta — waik..
Tigedad on teda siia toonud,
Kurjad kindlast kinnitan'd —
Looja olla neile häda loonud —
Teiste kurjus kufutand!...

Hingeline! tunne iseennast
Baiki wabandusest — seisata!
Miks ja otsid ülekohut wennast —
Igaüks peab ise wastama?...
Looja heldus sulle teada annud
Käsus, mis ei wõi, mis peab;
Kohumõistja hinge sisse pannud,
Kes sul näitab halba, head?...

Mõttele wilets, mõttele kelle wastu
Tõstad hoobeldes ja põrmu käed!..
Kes sul käskis käsust üle astu',
Kus sind kõitsid pimeduse wäed...
Wäriise hing — tunne oma Loojat,
Tunne pahur laps ju süüd.
Milles oma halastuse toojat
Kaskest kurwastajid nüüd!...

Mitte wennad, mitte ligemejed,
Mitte kohumõistjad, waenemees,
Mitte elu raskus, wiletsused
Pole süüdi sinu saatuses!
Baiki wilets — nuhtlust pole toonud
Kuri saatus, paha ilm:
Jä karistab, kes sind on loonud,
Kel kui tule-leet on film!...

Waesed wangid — teil on wali Jä —
Kangekaelsed peawad — kaduma!..
Kust ja julged tõsta kaebekisa —
Viikur põrm peab põrmu langema!
Suremata hing, mis sulle antud,
Kohkub kohumõistja ees...
Kurjust on nii palju kokku kantud
Antud armuaja sees! —

Käige waimus läbi wangimajad,
Waadke sisse raudseist restidest;
Mad on täis — kuid kõik maailma rajad
Kubisewad — „waba wangidest!“...
Kas kõik kurjad on ju kinni saadud
Kas on selged salasüüid?
Pole neile nuhtlust otjustatud —
Mad weel wagad, auusad nüüd...

Ilmalooja — igawene Jsa!
Kõiki näeb Su kohtumõistja film..
Jga tund toob õelusele liisa —
Põrguiks saan'd Su armu riik, maailm! —
Lapse käsi aurab isa werest — — —
Ema surmab saadud last!!
Niid ja wanne kuuldu igast perest —
Jssand! wiibi tajumast! —

Waata waene — see on wäga wähe,
Mis siin näinud seadus, kohtu — film...
Weel on kohus, kust ei mööda lähe
Ütski süü, mis nüüd ei näe maailm...
Seadus sulle armu küll ei anna —
Käsi on halastuseta!
Aga kõrge kohtu ette kanna
Ohkeid: Jssand halasta!!...

8. Torm.

Torm hullab ja hulub, ju painduvad puud,
Mets rakjub — tal wõistlus on walju...
Tuul kiunub, hirm julgunud lindude suud
Ja langemas puudest on palju...

Torm sihwakad palgi puud kõweraks a'ab,
Meil pingutab wihafelt juuri;
Kus sõredam wahel, sealt jõudu weel saab
Ja trehwab siis sirgeid ja suuri...

Kuid asjata tuhistab tormil ta jõud,
Mets tihe — latw ladwale toeks...
Mii tuisakaks ka tühijelt õeluse nõud
Kui ühendus rindu meil poeks...

9. Oh waiki...

Oh waiki süda — sinu õndsad piüüded
On häwitatud ilma tormides!
Su ümber kostwad kohutawad hüüded —
Oh waiki, waiki waene rinna sees..

Kui hinge ümbrus walgujeta, pime
Ja wilmu nagu sügisene öö;
Ei ilmuta end ükski ilma ime
Ei taju anna waewarikkam töö!

Siis tüdineb hind rõhuvamast waewast,
Ja wäsiw wiimaks wangitsetud waim...
Wõib olla, et näeb unes õnne taewast,
Kel ilmji ojakc ilma-laste laim...

Ja süda — sina küsid sala sunnil:
Kas kaua kestab piinarikas põlv?..
Oh rumalust ja julgust häda tunnil —
Su hinge eest on kaetud taewa wõlv...

Sa kannata ja ära õnne loota —
Kõik tühi, walulaps — see rumalus!
Sa julged ilmas Paradiisi oota
Kui ees ja taga põrgu leegitsus...

Oh ära sõitle mäsfus mere woogu,
Kes taewast põrguni find kiigutab...
Ja ära keela pisarate hoogu,
Kui muljum mure südant liigutab!...

Seft waiki süda, siiski — nuta sala...
Need pisarad on pühad, mis loob film!
Neid ilmalaste nähes ära wala —
Nad pole jeda wäärt, ei nende ilm!...

10. Raha.

Sügawamas õonestuses
Kulla kaewajate töö!
Koledamas sügawuses,
Kusja igawene öö...
Lambi suits pilwena keerleb —
Higi maa põhjasse weerleb
Töömehe põskede pealt —
Kumisew löökide kaja
Täidab nii salalist maja —
Sadanded winnawad löökisid rahnude fisje...

Püüdkte kiiremine lüüta
Hoopa hoone seinasje!
Löögi-riist — oh waju püüta
Sügawale pangasje!..
Löötk — ole mõjuw ja fange,
Kaljusein, lõhkene, lange
Alg'mas su kuulsus ja auu!..
Siin s'ust ei peeta weel lugu —
Peagi saab rahwaste sugu
Kirglistelt langema jumalus, palwes ju ette..

Oh kuld! on jul endal aimu
Mis ju wõimus toimetab?!
Su sees pole eluwaimu,
Jlm s'ust siiski elu saab...
Kuld — oh ju nimi ja sära
Waimustab miljonid ära —
Hullustaw mõjudus jul!
Siiski — ja riiksid, rahwast
Aitad ja rawitjed wahwast!
Sinuta raugeneks püüded ja poleks neil edu...

Täitke kärud, seadke winnad,
Kiirelt, kiirelt tööle käed!..
Pakil ootwad maad ja linnad,
Meie tööst neil abiwäed...
Abjud on täita ja kütta,
Puhastus käfile wõtta —
Metallist lahkugu muld!..
Põrm — lange tagasi maha —
Kullast saab ehteid ja raha — —
Mida ilm kummardab, ahnitseb olgu tal
[wäärtust.
Aga ülem hind on mullal,
Mis meid kannab, elatab!..
Olgugi juur wõimus kullal —

Mullata meid hävitab...
Kõikide toitja on tema
Muld, ta on kullagi ema —
Waktselt tad warjas ta põu..
Ema teab, elu on paha
Lastel, ja annab siis raha..
Wõimuta olemus pigistab fehwade waimu!.

Peastke tulewäed nüüd lahti —
Kuumus kulda sulatab..
Tule-leegil olgu mahti,
Et ta läbi ulatab!..
Töömehed! woolagu higi —
Warsti ju lõunatund ligi —
Maitsem on teenitud toit.
Töötage palwes ja higris,
Taewast siis õnnistus sigis — —
Waewa ja higi sees jõodakse päewalist leiba.

Siiski — Jumal toidab, katab,
Ka siin ülekohtuseid...
Raha, rikkust kofku matab,
Palju laisku, petiseid...
Kaetud laud — maitsewad jõögid —
Kofad ja — toredad jõögid —
Söögi nõuud — hõbe ja kuld!..
Rehwa — eks higi töös woola —
Laual näeb leiba ja soola —
Wiimisel jõuul töötab, et seegi t'alt ära ei kaduks..

Kuld ju selge päew on mööda;
Wäsiind, mehed, magama!
Algagu nüüd wabrik tööda:
Wäärtust talle jagama...
Rehwa — ta uni on magus,
Kui ta ka kuldagi tagus;

Puhke=aeg fosutaw, waii...
Rikkal, kel mammonat taskus,
Lõpmata rõhkuw ta raskus —
Pehmemas woodiski pöörleb ta rahuta keha!..

Zuba wabrik wälja jaatnud,
Kulda rahas turule.
Rikkad kasupüüdjad waatnud,
Abnelt õnne=mirule!..
Kinda neil rahu ei asu,
Dot'wad, kas kahju wõi kasu
Börssi=ilm ärile toob..
Kinnus neil piinlikud tunded,
Singe sees joowid ja funderd:
Wingu mu püüded ja ihaldus hiilgawalt forda.

Wäe=tööft on tulu jaanud,
Mitme maa ja rahwale.
Raha higi lepitanud —
Tasun'd waewa wahwale!..
Siiski jäeb hulgana ilma
Kulda, — ta hiilgab sealt filma;
Wangistaw mõjudus tal...
Kõigil on luba tad püüda,
Keelmata wõita ja hüüda —
Kes teda omandas, kuulus ja õnnelik ilmas..

Börssi=bank on ülendanud,
Raha wäärtust märkjasti.
Kasulootjad õnnestanud,
Kes nii ootjid ärkjasti..
Raha läeb laiali ilma,
Zuhub ka kehvale filma —
Õnnestab higi ja tööd!..
Elu ei ole nii paha

Kui on ju rändamas raha —
Glustaw wägimees auustab fehwagi punga...

Aga kuld — tal pole waimu —
Siiski — fehwaft põgenes!...
Nagu kardaks ilmalaimu
Urtjifusse asudes!...
Aralt seal astub ta ligi,
Kus ta näeb waesust ja higi,
Puhkab öö rahutut und..
Aestwamat korterit anda
Wõimata fehwal, sest kanda
Tuleb tal peagi wõõraft, kus ootamas tutwad.

Siiski leidub mulla pinnal
Neid, mis kuld ei õnnesta..
Mõnel raha raskus rinnal
Sufatufeks — armuta!..
Uuesti peitu ja mulda
Maetakse teiste eest kulda —
Wõimu wees — jõetu wang!..
Maailm ei wõi ta eest kosta,
Wõimsale wabadust osta —
Eh! küll ka priius tooks rahwale õnne ja taju.

Hälist kuuldub, ilma turul
Raha wäärtus wähenen'd!
Aga hiilg'wal kulla purul
Uuu ja kuulsus lähenen'd...
Temaga nõutakse wõlga —
Ükski ju kulda ei põlga —
Wõimus tal siingi ei kao!
See waob, kel wäärtust ei ole,
Selgemast metallist pole —
Heitlik on õnne mäng — õnnetus wiibib ta ligi.

Nikas punga tasku surub,
Waeleid aegu siunates!
Kehwa päewast leiba nurub
Asjata tööd otvides....
Sarnane muutus toob ilma
Pisaraid keh Wade silma;
Rõhuv ta mõjudus seal!
Elu eest püüa ja tööta —
Perekond katta ja jõota — —
Tume on tulewik — meeltheites olewik mõitleb!

Aga rikkus — see on ime
Kuis ta pesa ehitab?!
Dnn, see on kui ekiv pime
Ei ta tea, kus seisatab!..
Siiski on aimata tihti,
Reisija salalist sihti:
Kuttab, kus kullakiht ees..
Rikkus waob sinna kus raha
Hunnikus ootab, ei taha
Pikemalt püüda kehwa nii lõbuta ruumis.

Läbi higi, läbi were
Mataks kulla juurde teed!..
Üle pisarate mere
Hüüdnud „head teed“ filmameed!
Sundiwaks mõrtsuka töödel,
Püüetaw päewadel, öödel —
Siiski — tal karsitu waim...
Waata sa pungas üht raha,
Rinda lööb jälestus paha:
Eh! ka sind riisufid rõõwli käed eluta kehast!

Raha ahnus raskelt rõhub
Mitme rinda päewad, ööd!
Wenmalikku sõprust lõhub —

Tutvaid köitvad waenu wööd...
Tigedus sigineb suureks,
Kus tal on kasupüüid juureks..
Suretab woorust ja auu!
Kadedust, riidu, kõik paha
Sünnitab ahnus ja raha —
Kaduwus needab end igawest kaduwa jisse...

Rahaga ja tema läbi
Muutub maailm Eedeniks..
Wilefustel nagu häbi —
Kurbtus — see saab kometiks...
„Eluaeg — sirgu ja pikaks —
Hüüab kes saanud ju rikkaks,
„Kaugene kohutaw surm!
„Lõbu ja tuua ei jaks —
„Kuld — see ju filmis ei maks —
„Tapa kes elu siin laitwad ja paremat püüd=
[wad“.

Zah, neid leidub väga palju,
Kes ju elust tüdinen'd!
Aga surm on tige, walju:
Nende eest ta põgenen'd...
Rehwal — ta Jumal on taewas;
Rikaste jumalus waewas,
Lukkude, kangide all!
Waeleid ta armastab wähe —
Abiks ta neile ei lähe —
Ohked ja wanded, küll ähward'es jõudwad ta
[ette..

Süski — kawa kõrges hinnas
Seisab raha ilma sees..
Igaliks, nii maal kui linnas,
Kummardab ta wõimu ees...
Rahata oleks meil kadu —

Elulgi puuduneks edu —
Kõduneks püüded ja tööd!.
Kullal ei ole jest süüdi
Kui ta eest taewasgi müüdi — —
Looja on loomale meeled ja mõistuse annud!...

11. Mälestuseks õnnetule sõbrale.

Mitu aastat ajamerde kadun'd,
Nastat — mis nii väga rõhuvad!
Mõistlusi on elu ette ladun'd,
Walusid, mis südant lõhuvad...

Mustaks võks on muutnud õnne päewad;
Hauda maetud armsad lootused!.
Kaskeid rõhumisi filmad näewad,
Mis siit wiinud hauda ootused...

Kaua festab? tungib jala-ohke
Walu-lapse rinnast ülesse!
Halastaja, Sinu arm on rohke —
Paiguta meid rahu sülesse! —

Sõber, ühendatud jõuga palwe
Tungigu siit taewa troonile:
Lõpeta, oh Wägew, hirmsat talwe —
Mõitlejad wii mõidukroonile!...

12. Tagasi waade jünnipäewal.

Vikaldasel pühal kõlal hüüdwad
Kella healed — aasta arwusid..
„Aasta mööda“ — otjustada püüdwad
Mõtted, praegu kust'waid toonisid!
Mitmes künnes aasta — hällist laugel —
Kaugemale ruttan weel!
Aasta märgib arwusid mu laugel
Kortjudena — eluteel!..

Waitselt waatlen käidud elurada —
Mõtted minewikus, mässawas..
Issand, end Su ette alandada
Tahtsin täna, palwes palawas:
„Anna tunda oma abi-wäge,
„Täida antud tõutust!
„Toeta — mu tee käib wastu mäge —
„Wõida waewa, wäsimust!“

Mis on minewikust mälestada?
Kõik üks kibe elu, wõistlus mäng!
Paigakene — ei wõi unustada —
See on lapsepõlwe — krigusäng..
Oh, kuis seal kõik mureta, nii waga —
Oh, kuis imeilul ilm!..
Hellal kaitfel — wäetifene maga —
Pea on piaras su film!..

13. Maailm.

Mis hoolib maailm kurwast elust
Mis tröösti saab sealt waewatud?!
Ihm leiab löbu auust ja ilust,
Ehk olgu see ka laenatud...

Ja kuidas tunneb rahwa sugu
Weel peenem maailm ümbruses?
Nad peawad ainult nendest lugu,
Kes paistwad õnnes, hiilguses...

14. Unenägu.

Hiline õhtutund, wäsinult pugewin woodi,
Tuimalt waos wiimane mõttelend läbi mu pea.
Amarik aindus — ju unenäos ette mul toodi
Wirastus, unes wõi ilmsi — ei jeda ma tea...
Kohk kus ma wiibisin, oli mu enese maja,
Uksele flopiti — teadsin uft awada waja..

Ukse peal seisib üks neiu — ta rudas mu wastu;
Wiisakalt terwitas — pidas siis peos mu käe.
Mludus nõiduw — ei jammu ta lastnud mul astu,

Heledalt hüüdis: „Siin midagi uudist ei näe!
„Tead ja oh noormees, kui tige on mõni mu ori:
„Ajab ju terwijest, karstujest, imelist lori...”

„Minu püüid rõhutada rahwale rõõmustust anda,
„Trööstida kurbaid — nagu ka sinagi siin..
„Üksinda talu ja talitus õladel kanda —
„Kardan, muud pole ju elu, kui häda ja piin.
„Kihla end minuga — võta mu süda ja käsi —
„Armasta kallid mind — minu arm iial ei wäsi!...”

„Vaata mu otja! — kas armastus vastu ei hüüa?
„Kardad, et puudub ju noorus ja iludus jul — —
„Kallike — ilu ma iial ei otsi, ei püüa —
„Armuke, palawast truudujest küllalt on mul..
„Peaksid find „ilusad“ põlgama maal ehk ka linnas,
„Uju ju musu on minule alati hinnas...”

Trotsiw naer wirwendas neiu ta jumekal laugel,
Uimastaw iludus wangitses wäga mu meelt.
„Tule nüüd“, ütles ta „orjad mul ligi ja laugel —
„Waatame, kuidas nad kastawad kuiwanud keelt..
„Kallike võta nüüd aega, mikspärast jul häbi —
„Kändame ühes koos wäikese ringi neist läbi..”

Ja — ma rutasin — vastu ei julenud tõrku — —
Peagi seisime haisewa hoonete sees..
Länmastaw piibu suits heegeldas ümber pea wõrku,
Hoobeldest röökis seal jäme ja punane mees..
„Vaata, kui kenasti rahwas ja „jäme kõht“ kiigub“,
Sofistas neiu, „mu armastus huultel neil liigub...”

Enam ei näinud ma neiut, ei kuulnud ta sõnu —
Hoobeldes kerkisid kiivid ja wälkuwad noad!...
Teibad ja nuiad — need tõstisid wõistleuse mõnu —
Üdini tungisid hiiueteft kajasid toad...
Tagajärg: mõni neist wõistlejaisit kantakse hauda,
Mitmele nende seast seatakse kätessse rauda!..

„Edasi!“ jostistas neiu heal jälle mu ligi!“
„Edasi kallis, mu hülgawat wõitu siis näed!“
„Suuksed tal lohakil — punawail põskedel higi —
Tungiwalt püüdsid ta järele tuhanded käed...
Üleni katsisid keha tal sadanded musud.
Hoobeldes küsis: kas orjade truudust nüüd ufud?“

Häristi kerkis meil jalge ees imelik mägi;
Raugelt ta tipule paistisid orud ja mäed.
„Waata siit paistab nüüd silma mu wõimus ja wägi.
„Truimad teendrid ka needki, kel köidetud käed...
„Mitmed on langenud, algawad kodumaalt reisi —“
„Seletas neiu „kuid lugu ei kurrwasta teisi...“

Waatele ilmuwad sügawad, koledad rajad,
Waesus ja wiletsus — wargused, tapmised sealt;
Udu seest kerkisid täidetud wangidemajad..
Tuulehoog kõrwu tõi miljoni kaebtuse healt!
„Wiina süü — oleksin waba — ei tilka ma taha“
Teine hüüd: „joomist ei jätafs ma iialgi maha!“

Süda läks haledaks — waatus jee oli liig wali.
Kramplikult kiskusin neiu peost enese käe...
Temale paistis jee nähtus kui lapselik wali —

Hüüdis: „miks põgened kallike, siia weel järe!
„Puudub jul armastus — tunned ja ifka weel häbi?
„Sje jaid mituford röömjaks mu truuduse läbi...”

Ägedalt wapustas feha mul hirmu hoog järe —
Kramplikult wäriſes eſſija liha ja luu..
Neiu näoſt tungis mu hingesse joowastus mahe —
Keelmataſt jurus mu huulete palawa juu...
Kutusti nõudſin, kes oled? ju kadus ta fuju —
Winguw heal wastas „ma wõitmata joomiſe
[tuju!..”

15. Sõit elumerel.

Laew jõuab üle mäſſus mere,
Mu ſaatus on tal tüürjaks..
Oh! laened kat'wad laewa kere —
Tuul muutub maruks, mäſſawaks!

Ma tunnen hirmu — waatan laewast
Neid kõrgeid laente mägesid.
Ei näe ſilm muud kui wett ja taewast,
Neid mäſſus loodus wägesid...

Zu jõuab öö — tuul läinud kangeks —
Ringwaadet matab pimedus...

Laew nagu mere põhja langetks,
Kus ootab kole sügavus!...

Kaasreisijad ja nende laewad
Kõik filmapiirelt kaduvad...
Wiist on ka neilgi omad waewad, —
Nad rahu randa püüawad! —

Kas aimawad nad tuleloitu.
Mis helgib rannalt — ei ma tea?..
Kas jõuawad nad enne koitu
Su sinna, kus nii waike, hea?..

Kas pimedus peaks hinge täitma
Ja kole öö neid waewama?!
Kas eesmärk peaks end neile näitma —
Neid õige teele juhtima?.

Nii mõtlesin ma ise kofku endas.
Hing Ija poole palwetas..
Laew hirmjast marust läbi lendas —
Ta warsti, warsti sadamas...

16. Kangekaelne äiataat.

Aru talus tõusis kõra —
Äi ja väintees — vihased!...
Vanamees läeb majast ära — —
Leppimata südamed! — —
Wiljad ju walmimas, põllud pea walged,
Higi all õhkuwad tööliste palged — —
Rõõmus meel — saak tasub waewa ja töö;
Talupoeg higita leiba ei söö!...

Äidast jeemet mulda kandes,
Wapralt töötas talumees.
Kaswu Looja hooleks andes,
Dotas kartes, loodates...
Waimus ta arwas ju maksude taju —
Teendrite palkasid, enese kasu —
„Mullu sain läbi — jäi üleegi weel —
„Kuidas läeb tänawu, teadmata eel!...”

Äi nüüd jätab maha maja
Wihas, kangekaelsuses...
Astub üle nurme raja,
Tasasammul, mõtetes...
Tõmmu ja pahane taadil ta pale —
Silmad ju tuhmid, neist waade nii hale!
Hõbeleid juukseid tal lehwitab tuul —
Kramplikult tussub ta kortsunud huul...

Wäsinult ta istub maha,
Kraawi kaldal, rohuses:

Jhu nõrk ja jüda paha —
Käed seab risti rinnale.
Kodust, sealt paistawad hooned ja majad,
Kõrwal siin kaarik, seal põldude rajad —
Wäljad on ilusad — wiljad on head —
Kõrred kõik kõrged, neil terakad pead...

Kaugakese kortsum'd palgel
Paistwad naer ja — pisarad..
Keifi kepp on maas ta jalgel,
Puhkawad siin mõlemad.
Taadike mõtteb — tal enesejt häbi —
Wanarauk ei saa kepita läbi —
Koorus, kus oled? Oh elu ja ilm!
Jälle loob pisaraid rändaja film...

Bere ruttab koju poole,
Tuba jõudnud lõuna tund.
Eit on kandnud toidust hoole —
See ta kohustuse sund..
Beremees, kellel on põllud ja maja
Teab ka mis kodus ja wäljal on waja.
Minult kes töötab, on wäärt, et ta jõöb —
Laisklejaid „nälgawits“ jagedast lööb...

Kauga laud on kraawi kallas,
Mit ja köök — ta kuue põu..
Mõtted minewiku wallas,
Kus tal maksis jõud ja nõu..
Kaugake lapsena enda ees kujub —
Wanemad kaitj'wad — laps rõõmudes ujub!.
Elawad pildid tal filmade ees
Njast, kus oli ta tugew noormees...

Tal on meeles, kuda teol
Wanast nahka pargiti...
Wiina köögis, moori weol
Noori mehi folgiti — — — —
Silma ees seij'wad tal kapid ja tallid,
Halastust paluwad noored ja hallid...
Kõrwades kõlab weel filtrite hüüd:
„Maha! jaad kuuskümmend turjale
[nüüd!“...

Zuba rahwas kodust töt'wad,
Tööle kosun'd rammuga.
Wifatid ja firbid wõt'wad —
Töö waob iga jammuga...
Noorus ja tugewus — rahwas on waba —
Wandurwa filtri kepp töölist ei taba;
Kasuta ükski ei liigu, tee tööd —
Möödas on koledad päewad ja ööd!...

Pikkamisi piisar palgel
Beerleb — raul on mõtetes,
Mõtleb, kuis ta noortel jalgel
Seisnud ettewõtetes...
Silma ees keerlewad noorusetujud,
Elujõud, püüded ja tegude kujud...
Mõni neist seisab kui ahwardaw mees,
Pikkawalt kohmetan'd taadil'je ees...

Tal on meeles, kuda ammu
Glas noore mehena.
Üle teiste käis ta rammu,
Mõisas teo poisina...
Mati hoolas, wirk, ustaw ja waga —
Ometi tantšis kepp turjal ta taga!

Walu all jurus ta framplikult juu —
Wihawaen tarretas liha ja luu...

Wanafene otfis jüüdi,
Miks neid wanast waewati?
Wendi wahetadi, müüdi —
Karistadi kängesti?...
Asjata 'polnud wist filtrite kära —
Wististi nägiwad nuhtlejad ära:
Drjadel sügawas jüdame fees
Jffa weel wiha ja põlastus fees...

Karjafants, ei karda mina,
Sinust jarnast jaladust...
Waene loom, ei aima fina
Hingeste wabadust...
Sina ei kahetse ißanda kaju — —
Sarnafeid tundeid ju nahka ei asu...
Drjakoer nõndap'ei elada wõi —
Sejtap'fa filter neid fibedast löi!...

„Boisid kandke wihud hakkid,“ *)
Kähib kõrrel peremees.
„Palawus teeb palju paffi —
„Wihm wõib jõuda iganes.
„Taewas on õnnistan'd kaswu ja küli —
„Wihmast on kuiwale wiljale tüli...
„Teeb ta nüüd märjaks, mis kõigest tööst saab,
„Kui ta need iwad peas kaswama a'ab?!“...

*) Hakkidets nimetatakse lõigatud wilja hunnikuid wäljal.

Pilwerinnad, kajutoojad,
Kastwad wilja, rohukest.
Põrnu pinna eluloojad,
Kosutawad taimekest...
Aga, kui wili ju küpsenud, walmis,
Talutaat põllult ta wihkudeks palmis —
Kullane kaste siis kurjade seas,
Sõber ja abimees — waendlaste reas!...

Ilm, eks sinus sünni tihti
Imeliffa imejid!
Kesjee tunneb õiget sihti
Aimab auujaid tegusid?!
Sünniks kuis igaüks soowib ja piüiab,
Muutuks nii maailm, kui tujukas hüüiab,
Wistist' ei oleks siis kufagil jün
Muud kui üks otsata kära ja piin!...

Glukool on karm ja walju,
Õpetunnid tulujad!
Päewad pikad, tööd on palju —
Õpetlased walidad...
Enne weel õnn ennast kurbtuseks muutis
Kui teda otšija tabada suutis!
Tühjad tööd taga; kuid piüüded on ees —
Süida, ja kannata lootuste sees...

! Päike peitub pilwe taha,
Lämmastaw ja joe on õht,
Wälgud lang'wad pilwist maha
Loodust rujuk raske rõhk.
Salawäe awaldus wägew, nii wali —

Rahwa seas lõpeb kõik lõbu ja nali.
Varjule mindakse kartuse sees — —
Hirmuta seisatab rändaja mees...

Vanake ei mõtte viivul
Nima pilve kerkimist.
Mustaw müür waob tuule tiivul,
Kuulda pisse kerkimist.
Jähe tuul õõtjudes pilve eel sõuab,
Põgene sinagi — taadik'selt nõuab;
Beagi on mäsجامas looduswäed —
Kauaks ja wanake waatama jäed?!..

Kauk ei kuule, näe, ei märka,
Hirmu ei too, kõu ei tuul!
Sonimiseft ta ei ärka —
Salawandel liigub huul...
„Asjata! Pole mu elu-east taju —
„Ükski mu waewa, mu headust ei taju!
„Kadugu maja — mu higi ja töö —
„Pikne ja purusta — põlema löö!..“

Rujikas ta kondis käsi
Ähwardelles kõituneb.
Taewast woolab wihmawesi,
Kõue kangeft kerkineb...
Metsikuks muutuneb wanak'se kaju —
Znetum, koledam wiletsa tuju...
„Tajumist! tajumist! taewas ja maa —
„Tundi ei muidu ma elada saa!..“

Loodus ja ta kõrged wäed,
Ei nad kardda ähwardust!

Wõimuta seal meie käed,
Bole käful järel dust...
Mial küll jüda keeb wihäs ja walus —
Wäimees kui peremees, walitseb talus;
Seal, kus ta kulutas nooruje jõu,
Wäimees ei kannata wanak'se nõu!...

Nõnda kaebtus äia huulel,
Wihal wäri sewad käed.
Wihm — ta woolab waljul tuulel —
Rakfatawad pikse wäed...
Waljumalt weelgi kui äifene õues,
Mässawad tundmused taadik'se põues;
Tunded, mis tunneb üks jonnakas mees,
Kelle püüid rusudeks langes ta ees...

Siis, kui töö ei kannu taju,
Waew ei wõida wiletsust,
Püüetest ei paista kasu,
Tuntak's elust tüdimust...
Süda — see kutsub neid waljusti kohtu,
Wihkab, kes walmistan'd häda ja ohtu...
Enese juurest ei üksigi nüüd,
Mial ei leia, et otsigi süüd...

Nõnda ka siin talu isa,
Otsib teiste juurest süüd.
Hingest kerkib walu lisa —
Saadanlik on tema püüd!
Tule wäel hukata tahab ta talu,
Milles ta maitse nud rõõmu ja walu...
Otsima tõttab üht' parajat meest,
Tasujat talule, tehtud töö eest!

Siiski mõtleb, peab aru
Taat, mis teha õieti...
Aga hinges mäsfaw maru
Wõtab wõimust uuesti...
Aga mis jaan ma siis ise jest kaju —
Ehk on siis parem, kui kätte ei taju?...
Uuesti kergib tung südamel sees:
„Saagu kõik tuhaks muu filmade ees!“...

Ägedasti tõstab kapi
Wande sõnal ülesse...
Kaugakeste hing ei lepi —
Kurjus katab headuse?...
Pitne on prafsumas raskuwal rannul,
Taadike löötsutab — raskus ta sammul,
Wihma nüüd ojana kaela tal a'ab —
Kaugake hakkide warjule saab...

Koledamaks muutub jadu,
Wanakene tilgub weest..
Praksuw pauk ja — tulemadu
Lendab mööda taadi eest!...
Kaugake pallina kraawisje weerleb —
Hakkides tuli ja suitsu pilw keerleb..
Käitab kui leegiks kõik taewas ja maa —
Wanake wärioseb — üles ei jaa!..

Äi seab wiimaks sõrmed risti,
Ajab aralt ülesse...
Hakist tuli teise kisti — —
Tuul wiis leegid kaugele...

Wanarauf lajeb end põlwili maha — —
Näitab, et palwe ei lõppeda taha...
Pifne on mööda — ilm walgemaks läeb —
Niataat põllule — palwele jäeb....

17. Põdur laps.

Mu amarikus keldris kasvab koltun'd idu,
End külma müüri vastu toetab.
Tal puudub waba õhk ja lustil õilme pidu —
Karm saatus noorelt neid t'ast lahutab..

Ei tunne idu ije, miks ta siiski jirgub,
Miks pärast ifka kasvama weel peab?..
Ei aima milleks läbi häda wirgub —
Et waja elutsjeda — ainult teab!..

Itii waewleb põdur laps, kell't wõdetud terwis ära
Ei leia rõõnu alg'wal eluteel!
Ja kui ta wäeti film näeb hiilgust, jära,
Siis kurwaks, ärdamaks weel läheb meel!..

Ta aindused on nõrgad, keel ei faja anna,
Kas tunneb oma süüta wiletsust?!

Ei kaebtust tüdimusest huultel kanna
Waid maitseb kannatlikult kurvastust..

Ta aimab hinges sala elusundi.
Me elama pean — jeda tunneb, teab..
Eh! küll ei ole ainust rõõmu tundi —
Surm siiski kole — elu hoidma peab!...

18. Omakasu.

Kui mõtted mul wiibivad sündmuste sees,
Siis ilmub mu ette üks wõimukas mees;
Kel nimi nii kuulus ja wõimupiir lai — —
T'ast igatsus igasse hingesse sai...

Ra mehi, kes rahwa ees kuuljuse teel,
Kel "heateo" lippusid kantakse eel,
Kes karjuwad: kodumaa kasuks teen tööd!
Di wägimees, kuidas ja üle neid lööd?!...

Sind hiilg'wasse mundrisse topivad käed;
Sa waga ja õiglane rahwa ees näed...
Su tegewus talitab päewad ja ööd;
Et omale kasu saaks — tehtakse tööd!...

19. Patronaat ja talutaat.

Kogudusele on karjast waja;
Tuba see, kes oli mõne aja
Saanud paiga parema..
Töö on raske, palka kogub wähe —
Kudagi ei enam läbi lähe —
Ura siit peab ruttama!..
Kibe töö ei anna taju,
Wäljamaksjud — kerkivad..
Eks uus ajemele aju —
Wõtku, keda wõtawad! — —
See on ilma wiis,
Et nad ifka siis
Kellel kõige juurem häda,
Wõtawad weel parastada...

„Mis siin oli õpetajal wiga,
„Oleks wõinud oma eluiga
„Meie keskel kõndida..
„Maa ja mets tal fulda kofku kandis —
„Kihelkond ka kõigist kümnist andis —
„Kandis ohwrit hulgana! —
„Kui ta ifka meile hüüab:
„Urge nõudke manmonat!
„Alga, miks siis ise püüab,
„Kohata, sellest paremat?!..
Kahwas laimawad,
Kõnda aimawad:
Ei ka õpetaja taha —
Omakasu jätta maha!..

Sõber — endale löö vastu rindu,
Sa näed mustas filmas walget pindu —
Kas ta paistab kaugele?!..
Wasta — kuida palk wõdis ruumi anda,
Waadet wenna pinnu poole kanda — ?
Silmake — end kinni tee!..
Kessee andis sulle luba
Üle palgi waadata?
Tunne ijeenda tuba —
Ukseejist korista!..
Zäta nõudmata,
Mis sul jõudmata — —
Miks ja karjud kahte loodi —
Roorem sulle koju toodi..

Üle-aedjel paistab ilus maja;
Siida karjub: jeda mulle waja —
Himustasid endale!..
Teiste Doomal oli palju raha —
Lätsid järele ja löid ta maha;
Wiisid wara warjule!..
Sõbralt soowisid ja laenu,
M'asid ahnelt taskusse!
Hiljem wiisid wihawaenu
Wastutajaks — kohtusse...
Aru Adamal,
Klus naene tal..
Ütle, miks ja teda waht'jid,
Ara efsitada tahtsid?!...

Juba kuulduv tornilt kella kõla
Kirik jaanud kätte oma võla
Beig poeb pruudi majasje...
Nad — on leidnud uue õpetaja
Sõrmust on veel talle sõrme waja
Wastuarmu hingele...
Pühani talitus ju algel,
Preester pulma kõnet loeb..
Pruudil — palju puna palgel —
Altarilt ta mööda poeb!...
Keha kõikumis,
Silmad suikumis —
Annab käre ja — tõmbab ära...
Suest kuulduv pulma käre!...

Beigmees votab! Ei jee aita — hüüab..
Wiimaks lä'eb ja — kalli finni püüab:
Armsa altarile weab...
Kobab kätt — ja leiab sõrme üles
Armukene rabeleb ta süles
Siis, kui preester sõrmust jeab...
Wärin woolab läbi ihust,
Tugew rind — tal tõuseb, waob..
Kõrhub kätt veel peiu pihust
Hüüe huulte peale kaob...
Meeles mõlkuneb,
Hinges helkineb
Mõte, kas saaks jalamahti
Peiust põgenedes lahti.....

Kogudus — sul täna kallis pidu —
Kõhja, kel rinnas armu idu —
Andis julle jüdame..
Hinged, ühendage palveid üles:
Issand hoia noorpaar armu-süles —
Dnnista meid heldeste!
Kaitse ise laua Jumal
Karjahoidjat karjamaal..
Kari on weel arg ja rumal,
Eksib rohulaante raal!
Ise õpeta
Kurjust lõpeta!
Pea, oh oma liikmeid kaitse,
Muidu rahu me' ei maitse!.....

Argjel sammul astub õpetaja;
Tal on kantsli peale minna waja.
Terwitada kogudust.
Tahab awaldada Looja armu —
Aga — näost on näha nagu hirmu —
Kind tal tunneb rahutust...
Rahwast palju — minek wiia
Pole wabal astel maad!
Kuule — häfist kerkib fisa,
Waljud hiiüded kuuldurwad:
„Ärge laske te'
„Teda ülesse!
„Hoitke, keelge, wiige wälja,
„Ärge enam heitke nalja!..“

Kära tõuseb — tungimine walju.
Rahutust on rahwafogus palju —

Sadanded juud hüüawad...
Waata — waata wanad naesed töt'wad,
Opetaja kuuest finni wöt'wad —
Kurjalt tatti kisuwad... — —
Kahwas rumalamal möttel,
Et siis opetaja kaob,
Kui t'alt naeste ettemöttel
Ametikuub maha waob...
Naesed wäsiwad,
Hüüded käsiwad:
„Karjuge ja tõstke kära,
„Küll ta kirikust kaob ära!...“

„Uksest jai ta õnnelikult läbi —
„Politsei ja mõõgad andsid abi,“
Karjub kuri kogudus.
„Naesed lõhkusiwad nüüd ta kuue,
„Aga waata — jälle wöttis uue —
„Jutlusel ju alustus...“
Nõnda hüüded läbişegi
Kõlasiwad kirikus..
Jutlustaja palwet tegi —
Şinges heljus haledus...
Ules hüüab ta
Palwe ohwrina:
„Şa! anna armu leida,
„Et ma jõuaks karja hoida!...“

Käratšejad kutsutakse kohtu,
Endile nad loonud hädaohtu — —
Palgad tööde järele!.....
Ewangelium on — sunniwaba!

Pühadust ei peida luff ei taba:
Uff jäeb wabaks kõigile!.. — —
Wiletsjad, kes mõõgad wõt'wad,
Ütleb, kes on A ja D.
Hufatusesje need töt'wad —
Wägiwald ju muud ei too!...
Saadan soowib just,
Tüli tegewust..
Sest, kus kaitseks mõõd ja oda —
Ei seal asu Jsa koda!...

Seda ohwrit Issandale näita,
Et ja piüiad tema käsku täita —
Seisjad sõnakuulmises.
Ujusilm näeb ainult ühte rahwust —
Pole waja seisust, sundust, wahwust,
Arm on halastuse sees...
Kristiwennad, häbi, häbi
Teile, kõrged, madalad!..
Grafonna kiusu läbi
Teotate Jumalat!! — —
Ühte sulage,
Rahus elage!
Kõnda hüüiab Halastaja,
Kärib kõrgem Spetaja! — —

20. Eluiga.

See ilma peal on kõige raskem iviga,
Et inime' ei aima eluiga!
Kõik loodus täidab oma seatud fundi,
Ei märka mitte kadumise tundi..
Ja kui kõik teaks, mis oleks sellest kasu,
Eks piinlik tundmus hinge sisse asu?..

Kui noormees näeks, et homme kord tal jurra,
Ei täna armu-ihked pead tal murra..
Du piigal elu otjakene loota,
Ei hoobeldes ta kosilasi oota.
Näeks põllumees, et mulda minna waja,
Ei hariks põldu, ega pidaks maja...

Kui ihnus wanarauk kord aimaks fundi:
Pea wõtan wastu oma surmatundi;
Ehk raatsiks wiimast kord weel eluõhtu'
Ta ilmaelus täita oma kõhtu —
Tund enne jurma wiiks ja mataks raha,
Ta salajama koha peale maha..

Ei wihkaks wistist' enam wend siis wenda,
Kui warsti jurma juus näeks iseenda;
Ei naaber naabriga lä'eks täna kohtu,
Kui aimaks homme elul hädaõhtu.
Ei teeks siis üleaedne teisel' turja
Kui teaks, et pea a'ab jurm kõik jonninurja.

Kui kõiki teaks, — ehk oleks elu paha —
Ehk jäeks kõik töö ja hooletanne maha.
Küll kaduks ilmast, palju kiisu, kära —
Ja trotsiiv naer läeks mitte huultelt ära...
Ihm paistaks meie ligidal ja ümber —
Kui kurblik leinamaja, jurnu kamber. —

21. Julgust!...

Julgust! julgust, kui ka wiim'ne lootus
Põgenedes ärakaob!.
Julgust! kui ka kava kestab ootus —
Wiimane troost allawaob...

Julgust! julgust, kui kõik loodus juba
Hukatuseks töötamas!
Julgust, kui küll wiletjustel luba,
Waeleid käia waatamas..

Julgust! jumaluse jala-käsi
Meie eest on ikka tööl!...
Nagu õnnepäewil — ta ei wäsi
Siis ka — wiletjuste-ööl...

22. Minu jugu.

Schelleri laulu „Мой родъ“ järelle.

Mu juguwõjas, jeal ei olnud
Ei kirja, wapi jätisjeid.
Et aga orjasid meil 'polnud,
See teadus tõstab juureks meid;
Zu wanemate rinda tulnud
See täites lihtsaid jüdameid.

Sest rahwast tuli minu ija,
Laps wiletjusest, waesjusest.
Kus loodus wali, wõõras, wisa
Ja rahwas raugen'd raskustest.
Uks rahwa põlw sai teiselt lija —
Waew kanti lihtjast eestlasest.

Ta jäi ju waesjeks lapsjeks wara,
Ei tundnud siis weel orja meelt.
Kuid wahwalt wõitis kindlus ära
Tal waewa, raskust, eluteelt.
T'ast polnud kuulda kaebekära
Kui wõistlus taotas koorma eelt.

Ei jätnud pärandust ta mulle
Waid auusust, kindlust kinkides,
Töö-himu andis armetule
Ja tegi wahwaks waesjuses.
Nii, et ju noorelt waewatule
Ei tulnud argdust puuduses.

Su ajad läin'd — ta hana leidnud —
Ka mind wiib hauda elusõud!
Kuid oma auu me' kava hoidnud,
Küll puudus suur ja lõp'mas jõud!
Ei jugu salata me' püüdnud,
Waid ifka olime tal truud. —

23. Kannatust.

Kannatust, kui mure rõhub rinda,
Kannatust, kui walu südant sööb!
Kannatust, kui kõige mulla pinda,
Ülekohus telgid üles lööb...

Kannatust, kui kurjus kannab kaju —
Siguist õelus haawab surmawalt!
Kannatust! sest iga tööle taju
Jagab kõigefõrgem ülewalt...

Kannatust, kui kujuneb su filmas
Et su ümbrus põrguks muutunud!
Kannatust, kui ainuüksi ilmas
Leiad ennast wõõraks arwatud.

Kannatust ka julle wend ehk öde
Kui siit loed — jee raamat on ju eel.
Waata — siin on kibedus ja tõde —
Siin on aimult „ohked v'asteel!..“

S i s u.

Nr.		Lehe- tülg.
	Sissejuhatuses	3
1.	Palwe wanal aastal	5
2.	Uuel aastal	5
3.	Kahutu süda	—
4.	Abielu	7
5.	Sällist — hauale	11
6.	Õba tänu	13
7.	Wang	14
8.	Torm	23
9.	Oh waiki...	—
10.	Kaha	24
11.	Mälestuses õnnetule sõbrale	31
12.	Tagasiwaade sünnipäewal	32
13.	Maailm	38
14.	Unenägu	—
15.	Sõit elumerel	36
16.	Kangekaelne äiataat	33
17.	Põdur laps	46

18. Omafaju	47
19. Patronaat ja talutaat	48
20. Eluiga	54
21. Julgust	55
22. Minu jugu	56
23. Kannatust	57

J. M. Franzdorf'i

raamatukaupluse kuulutus.

Narwas, Uue Petrowski platsi ääres

N° 70.

Eöber kui jaad Narwa linna,
Tõuad Peetri platsile.
Kaup on müüdud tahad minna
Kõju — aeg on lühike.

Uga häkist ärkab meele:
Tüts ja Mann nad ootavad
Kaasa wõttan kojuteele
Mis nad tuua käsfiwad.

Kooliraamatuid ja tinti,
Krihwlit, tahwlit, sulepäid.
Tassi wiikulile winti —
Piltta, odawaid ja häid.

Uga kust ma leian maja,
Kus see koht, kust kõiki jaan?
Tuturaamatuid ka waja —
Mõnda muud weel ihaldan.

Wahi — mis sealt paistab warnast:
Orgi otjas raamat suur!
Pole näinud selle jarnast —
Müüd on asjal teine tuur!

Tarwis lähemale astu
Kaeda ka kaase pealt,
Trükitähtil wahib wastu
Nimi G. M. Franzdorf, sealt.

Di, küll on siin palju pilta,
Tahwliid, krihwliid, raamatuid.
Sunnakaardid, seinasilta —
Rahakotta, portmaneid.

Ei on kampa iga moodi,
Mis ei mõista mõtelda.
Iffa uudist juurde toodi
Muretseti hoolega.

Teine ferd toon kaasa kaimu,
Tarwis lehti tellida...
Siit ma leidsin Gesti waimu,
Kellega wõib kõnelda!

Du jull palwekirja waja
Wahi — Franzdorf walmistab,
Ta on lahke juhataja
Kõigis, mis sind kimbutab.

Igal kuul seal wäljaannab
Lehti, odawaid ja häid.
Waimutöö eest hoolt ta kannab
Küll näed, kui seal ise käid! —

J. M. Franzdor'fi

raamatu-, pildi ja kirjutuskraami
kauplustest.

Narvas, Uue Petrowski plathi ääres nr. 70.

K. Momino tsirkuse taga,

on igal ajal saada:

Kus on õnn? Odaw rahwa raamat.	N ^o 1—10	ƒ.
Siin on õnn!	" " " " " " " "	N ^o 2—10 "
Kahekordne armastus.	" " " " " " " "	N ^o 3—10 "
Õnne hallikal. Amer. kir. Bret Harte jut.	—15	" "
Keiser ja Leitenant. Ujalooline jut.	—10	" "
Õhked okasteel. G. Rajak'a tundelaulud.	—20	" "

Enam kauplejatele head protsendid!

Peale nende on minu juurest alati ainult
häid, puhtasüülisti jutu-, laulu- noodi ja tea-
duse raamatuid saada.

Tellimised, mõne Narva kauplustest mitte
saada olewa raamatu peale, saavad ruttu ja
odawasti diendatud.

Gemal elawaile inimestele saadan raha, ehk
postmarkide vastu, raamatud kohe teisel päe-
wal, peale raha kätte saamist — jät minema,
ilma nende poolse postifuluta.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1-00-04044

